

Rita JUŠKEVIČIŪTĖ-MOCKELIŪNIENĖ
Šakių r.

LABIAU UŽ SAVE

Sena, jau kiek apdriskusi, apiblukusi, nespaltvota nuotrauka: tautiniais rūbais pasipuošusi jaunutė mergina ir kareivio uniformą vilkintis jaunuolis su akordeonu. Metų laiką įžiūrėti sunku. Medžių šakos santūriai, vos vos garbanotos. Panašu, kad pavasaris.

Saugau šią akimirką. Branginu tąsias nuotraukas. Jose – mano tėveliai. Jų draugystės metas. Laimingi. Nuoširdžiom šypsena. Pasirengę drauge keliauti per gyvenimą.

1960-ieji suko vasaros link. Mama mėgavosi laukinėmis gėlėmis. Rugiagėlės dar nežydėjo, užtat ramunės visu puikumu skleidė žiedus. Visur, kur tik rado tinkamos žemės įsišaknyti. Neįnoringas augalas. Mologoje dirvoje tarpsta. Myli – nemyli burtus slepia.

Vestuvės buvo kuklios. Be palydos. Be prašmatnios nuotakos suknelės. Jaunyste ir meile turtingos. Liaudies daina pagardintos. Pasiskolintais dviračiais į bažnyčią nuvyko. Prisieikė „ir varge, ir džiaugsme“ viens kitam ramsčiu būti.

Įsikūrė kolūkio kontoros pastato kamputyje. Atokiame kaimelyje. Ir suleido tenai šaknis. Molžemį raudoną žydinčiu rojumi pavertė. Pinučių tvorele aptvėrė. Lyg mėnuo keitėsi gėlės darželyje. Vienos iššaldavo, kitas išdovanodavo, tačiau niekada netrūko rūtų ir baltagalvių ramunių. Jų žiedai taip skaniai obuoliu kvėpėjo.

Kaip kvėpėjo ir juodviejų buveinė. Taikiu susiklausymu. Ramia darna. Tvirta vienybe. Begaliniu darbštumu. Jaukia šiluma. Duonos naminės, ant ajero pakeptos, garu.

Kai ką tuose namuose sumeistravo tėtis, kai ką iš mėgiamų, pačios siuvinėtų rankdarbių prisitaikė buities papuošimui mama. Pasakoja, dar, oi, kaip ilgai tarnavusi jų namuose medinė, tėčio sukalta, užtiesta mamos siuvinėta staltiese dėžė. Ji ir stalu prisireikis buvusi, ir rūbėlių spintele virtusi, po keletos metų manęs sulaukus.

Gamtos vilionės. Vienkiemio trauka. Gėlėse skendintis kiemas. Erdvus namas... Tik jame visuomet buvę ankšta... Nuo peties prie peties. Draugiškos artumos. Gero žodžio. Kaimyniškos sutarties.

Meile ir gerumu dosni tėvėlių širdis bičiulystei lyg bites prie medaus traukė. Tėvėlių krikšto vaikai, mano pusseserės ir pusbroliai vasarodavo čia. Draugai žiemą vasarą šventėms ir šiokiems pasibuvimams, žiūrėk, kur buvę nebuvę ims ir užsuks. Giminytės ratas irgi taip lengvai čionai, į Suvalkijos lygumas, ridendavosi.

Net paukštis, toks retas, kaip baltoji gervė, dažnas svečias tėvų sodyboje. Atskridusi ant samanomis aptekusio, nuo ilgos tarnystės išlinkusia nugara medinio lieptelio leidžiasi. Paskui, atsargiai žvalgydamasi, stoviniuoja stoviniuoja kažin kolei. Garbiniuotų plunksnų vėduoklę praskleidusi... Rytai saulei glamonėjant kūdros vandenį į juos išplaukia laukinių ančių porėlė. Apsuka kelis ratus. Ramiai, neskubėdama, antsparnių metališkai melsvais veidrodėliais pažybsėdama. Čia pat, kranto pernykštėse išdžiūvusiose žolėse lizdą susisuka... Sidabrinės eglės uokse genys įsikūręs, šalimais karveliai burkuoja. Žalioji meleta graikinio riešuto šakose gyvena. Tik gandrai, seniau kasmet savo šeimynos kalenimu džiugindavę, vis rečiau ant vežimo rato ažuole apsistoja. Gal tekinių tvirtumu abejoja... Gal ažuolo senatve... Užtat lakštingalos nieko neboja. Tiesiog po kambario langu, tvenkinio pakrantės smilgose gūžtą susisuka. Naktimis krūmų sąžalynais aplink vienkiemį keliauja sau mažytis rusvas žvirblinis paukščiukas. Nakties tylumoj giesmes suokia...

Pripratęs kiemas prie dainingų garsų. Išeis kada mama daržo ar sodo pusėn, ir vis, klausausi, su pasiniūniavimu. Su melodija lūpose. Šios visokias moka sudėlioti. Pagal nuotaiką parinkti: ar sunku, ar džiaugsmas. Ir dukras išmokė dainą pamilti. Vakara, būdavo, tėtis akordeoną paims, truktels kokią melodiją, ir mes visos pritariamai jam uždainuosim... Iš atminties. Iš storų sąsiuvinų, užsirašytąsias. Liaudiškąsias. Mamos jaunystėje mėgtąsias. Apie baltuosius berželius, saulę, tykiai besileidžiančią...

Užaugo juodviejų sodinti medžiai. Neliauni jau berželių baltmargiai kamieniai. Vargiai kaštonus apkabinti įstengtum... Parko takeliais jau bėgioja ne vaikai, o jų vaikų atžalos. Žilagalvis prosenelis susisodina mažyles paties padirbtan vežimaitin ir darda užu sodo avilių patikrinti. Diena kita, tuojau pilnus korius medaus prineš bitės.

Nuo jų sujudimo ošia galusody liepos. Patakais ramunės. Lyg kokios damos kad linguotų baltomis skrybėlaitėmis. Prisimenu, jomis mėgusi prisidengti nuo kaitrios saulės. Mama. Ir drabužis jos baltas buvęs... Mano akys įsimylėjusios šią spalvą. Susidraugavusios su ja nuo vaikystės. Ir žinau, kad toji spalva – pati kukliausia. Pati švariausia. Šilko lengvumo. Tarsi motinos žolele vadinamos ramunės žiedlapiai. Beveik besvoriai. O sykiu baltuma – pats didžiausias turtas pasaulyje. Užtatai kad taja spalva man kvepia ramybė ir santarvė namuose. Užtatai kad meile ir kantrybe paženklintas gyvenimas – lyg baltas uostas kasdienybės vandenuos. Užutekis jaunosioms kartoms. Duona rytdienai. Pamoka. Šviesi. Kaip mamos rūbas. Kaip tėčio smilkiniai.

Ir atmintis tokia balta. Ir takas baltas. Toks tikras. Viens kitam į parankę įsikibę mano mama ir tėtis jau 55-erius metus keliauja. Kai syki paklausiau, kokia galėtų būti ilgo ir darnaus buvimo sykiu paslaptis, mama tik šyptelėjo ir tarstelėjo: „Kad nežinau, vaikeli... Turi rūpėti kitas žmogus. Labiau už save. Labiau nei pradžioje.“

Gyvenimo pavasaris išbluko, panašu, kaip toji jaunystės nuotrauka. Baltais akimirkų žiedlapiais nuklojęs atminties taką. Abipus jo – stipriai šaknis suleidę medžiai. Liepos žydėjimui pasirengę. O vakaro rimtyje pro baltus beržų kamienus, metančius pilkšvą šešėlį ant pievos, šypsosi vis dar jaunutė mergaitė tautiniais rūbais ir jaunuolis kareiviška uniforma. Manęs tenai dar nėra. Bet kai aš atsirasiu, tai užaugsiu tokioje meilės ir rūpesčio šviesoje, kurią mama vėliau pakrikštys: „Labiau už save“ vardu.

Retos šitokios dovanos. Dėl to taip brangios. Bet gal ne vien užtatai. Greičiau todėl, kad buvimo drauge dovana mokėta pasidalinti. Ne tik su vaikais. Su visais, kurie aplinkui.

Už dovanas norisi dėkoti. Nuolat. Be perstojo tai daryti. Ir nepaliauti džiaugtis tokiu dosnumu. Žmogaus. Lemties.

Sulauks, tikiuosi, sodybos senasis ažuolas dar ne vieno pavasario. Dar ne viena gandrų šeimyna stypčios pakūdrėje. O lakštingalos kiauromis naktimis, neleisdamos bluosto sudėti, suoks po langu.

Meiliau už jos giesmę širdį paglostys gal tik pats gyvenimo taurumas. Dienų šviesa. Kai nors ir kaip įdėmiai žiūri, o vis tiek nepajėgi suprasti, koks metų laikas galėtų būti...

Baltažiedės ramunės obuoliu kvepia.

Sode jaunuolynas suaugęs.

O baltumos nutviekstame take – pėdos. Dviejų, matai, eita. Dirbta. Dviese. Už du.

Ir mylėta. Labiau už save.
